

Mydlář Kryštof

ve stavovském povstání

9. července 1609 podepsal Rudolf II. památný Majestát náboženské svobody, v němž povolil, aby „strana pod jednou tak i pod obojí, [...] náboženství své beze všech překážek [...] vykonávati mohli”. Tento Majestát byl ve své době jedinečný, jinak na území Říše platilo od roku 1547 pravidlo „koho vlada, toho víra”, které vlastně pro poddané nepřipouštělo svobodu svědomí.

Je ovšem hned třeba podotknout, že ačkoliv Majestát zajišťoval svobodu svědomí všem bez rozdílu, svoboda kultu (stavba kostelů, pohřbívání nebo návštěva bohoslužby) byla povolena jen na královských statcích, jinak byla pouze výsadou stavů (páni, rytíři, královská města). Poddaní se v otázkách kultu museli přizpůsobit své vrchnosti.

Zjistěte, jaký byl život obyvatel Pražských měst krátce před II. stavovským povstáním, během něj a po jeho potlačení.

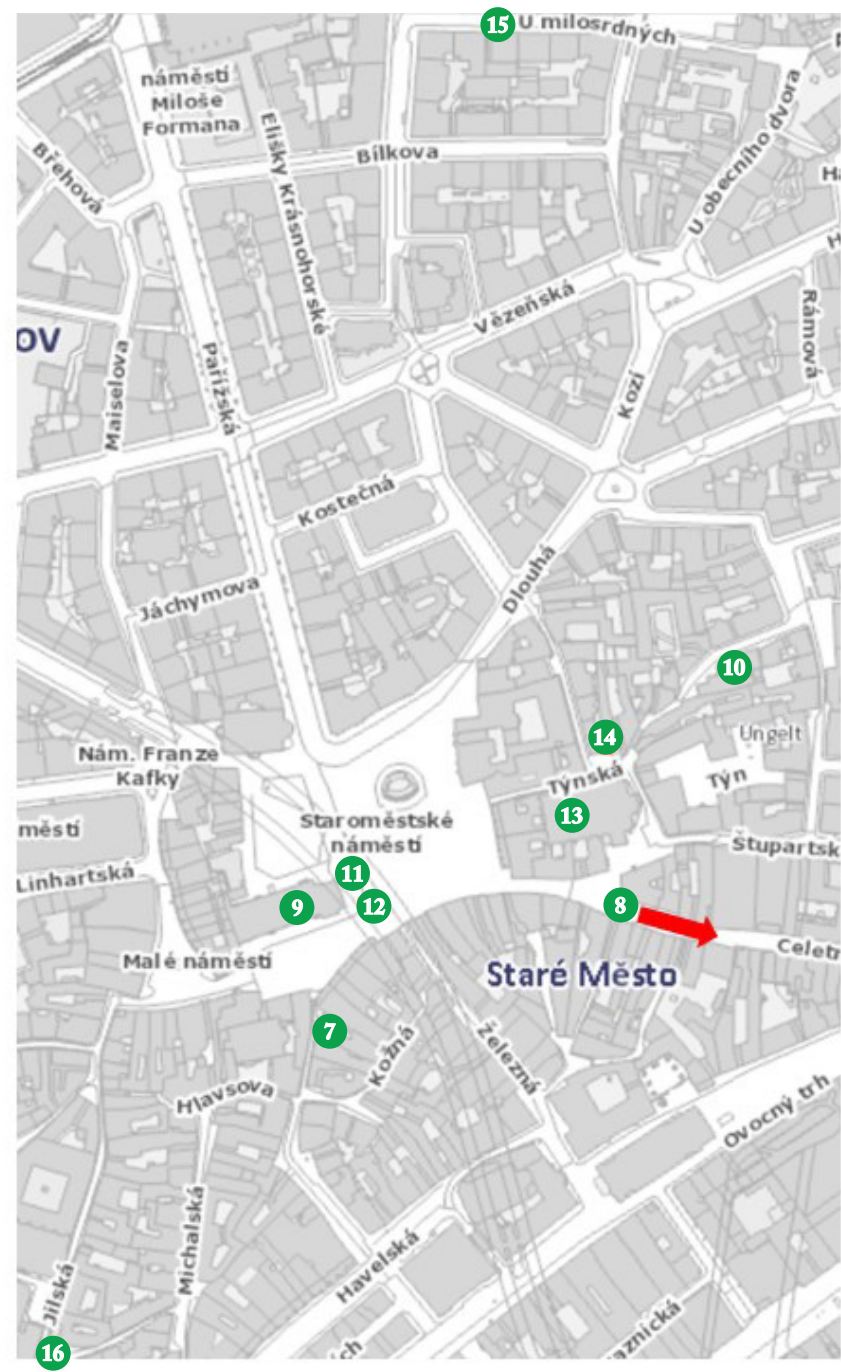
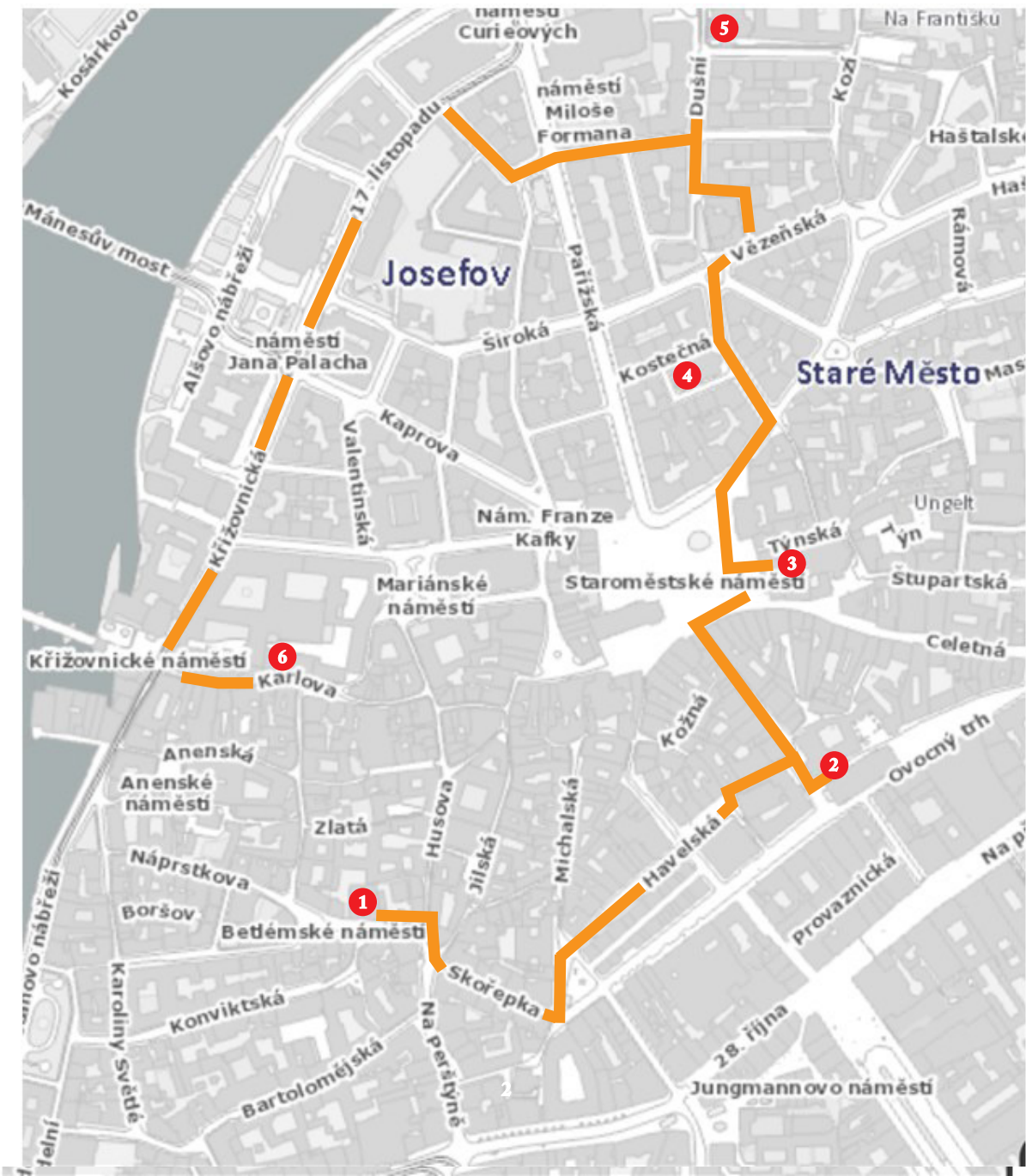
Vydejte se s námi po stopách dvou obyvatel královského Starého Města pražského!

Kryštof nevyráběl jen mýdlo, ale také lojové nebo voskové svíce. Řemeslo, kterému se věnoval, nebylo příliš prestižní – při výrobě mýdla a zpracování loje vznikal nevábny zápach. Kryštofovy výrobky byly však nezbytné pro každou domácnost. Obchody šly Kryštofovi dobře, z občasných posměšků si nic nedělal. Jako člen Jednoty bratrské měl rezervovaný vztah ke všemu „z tohoto světa”. Své názory na lidskou marnivost dával najevo i svým střízlivým oblečením. Jeho šaty byly tmavě hnědé nebo černé barvy, nebyly na nich žádné ozdoby a rozhodně nebyly přiléhavé. Jediným „módním výstřelkem” bylo okružní kolem krku.

Ačkoliv byl staroměstským měšťanem, nijak se aktivně neúčastnil chodu městské správy – do městských rad byli tehdy potvrzováni především k panovníkovi loajální staroutraktisté (kališníci) a katolíci.

Kryštof byl však velmi aktivní v církevních záležitostech Jednoty.

3/ Kostel Matky Boží před Týnem (Týnský chrám)

(Staroměstské náměstí)

Mydlář Kryštof mohl denně vidět na průčelí Týnského chrámu symbol přijímání pod obojí - kalich. Jako český bratr Týnský chrám nenavštěvoval, protože kostel byl od 15. století centrem kališníků (staroutrakvistů). Jednota bratrská však také praktikovala přijímání pod obojí - tedy těla a krve Kristova.

Podívej se pečlivě na kalich a napiš, co je do něj vloženo.

(Pozor: správná odpověď je jedno slovo latinského původu.)

Odpověď: ○○○○○○

Třetí písmeno z odpovědi zapiš do políčka č.12, čtvrté písmeno do políčka č. 19 a č. 22 v tajence

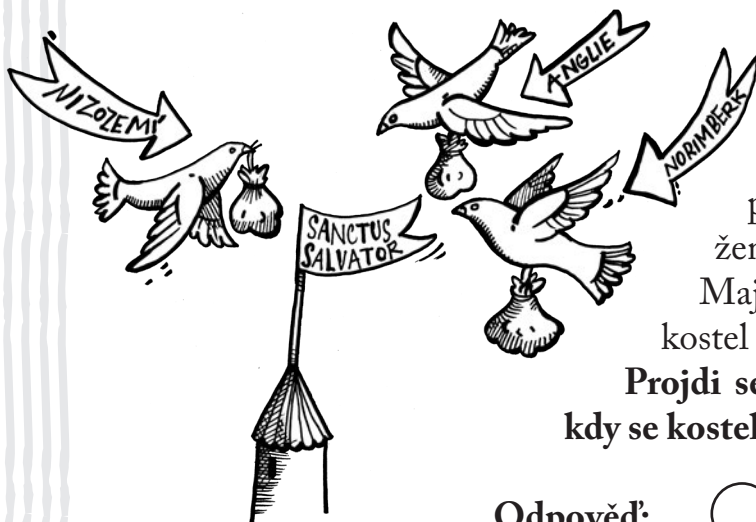
4/ Kostel Nejsvětějšího Salvátora (Salvátorská ulice)

Představitelé Jednoty bratrské se společně

s představiteli luteránů (novoutrakvistů) aktivně účastnili formulování textu České konfese (společného vyznání víry nekato-lických církví roku 1575), která se stala prvním krokem k přijetí Majestátu na náboženskou svobodu (1609). Luteráni po přijetí Majestátu začali na Starém Městě budovat svůj kostel za finanční podpory zahraničních souvěrců.

Projdi se okolo kostela. V dlažbě najdeš letopočet, kdy se kostel začal budovat. Zapiš ho.

Odpověď: ○○○○

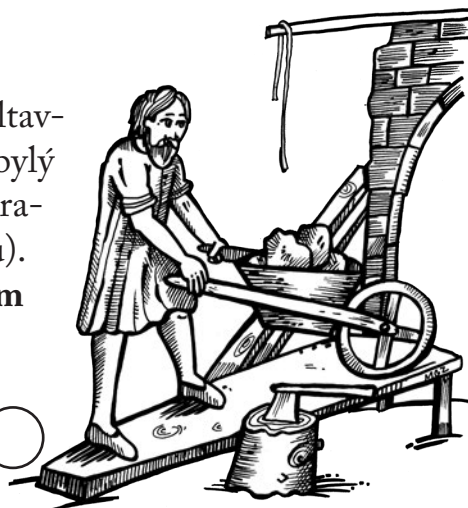
5/ Kostel sv. Šimona a Judy (U Milosrdných)

Kryštof se často zálibně chodil dívat na staveniště při vltavském břehu. Dříve zde býval špitál a také zde stál starobylý kostelík sv. Šimona a Judy, který si roku 1618 pro sebe upravili kalvinisté (další z reformovaných křesťanských směrů).

Zjisti z nápisu na pamětní desce, kdo si zde před rokem 1620 stavěl svůj nový kostel?

Odpověď: ○○○○○○○○○○

Páté písmeno z odpovědi zapiš do políčka č. 9 v tajence.

6/ Klementinum - kostel Nejsvětějšího Salvátora (Karlova ulice)

Mydlář Kryštof neměl důvod navštěvovat areál Klementina, který obývalo Tovaryšstvo Ježíšovo (jezuité) - čeští bratři se v otázkách víry proti jezuitům ostře vymezovali. Situace se však změnila roku 1618, jakmile vypuklo stavovské povstání. Jezuité byli z Prahy vyhnáni a areál byl předán do správcovství Jednotě bratrské.

Spočítej, kolik let jezuité na Starém Městě působili, než odsud byli vyhnáni.

(Letopočet jejich příchodu do Prahy najdeš na pamětní desce.) **Počet let působení jezuitů na Starém Městě zapiš číslicí.**

Odpověď:

II. „PO BITVĚ”

7/ čp. 476 (Melantrichova 18, Kožná 3)

Dne 8. listopadu 1620 prohrála vojska protestantských stavů bitvu na Bílé hoře. Nastal úprk z Prahy. Utíkali především aktivní účastníci povstání, ostatní zatím ve velkém strachu vyčkávali, mydlář Kryštof se také zatím rozhodl počkat. Z Pražského hradu utíkal král Fridrich Falcký s rodinou, doprovázeli ho někteří šlechtici, úředníci a ozbrojená družina. „Zimní král” přenocoval v domě u Staroměstského náměstí (dnes čp. 476) a ráno prchal pryč z města.

Na průčelí domu je krásné domovní znamení. Prohlédni si ho a napiš podle něj, jak se dům jmenuje.

Odpověď:

Šesté písmeno z odpovědi zapiš do políčka č. 6, třinácté do políčka č. 13 v tajence.

8/ Celetná ulice

Fridrich Falcký s doprovodem ujížděli ze Starého Města dnešní Celetnou ulicí. Není vyloučeno, že mezi těmi, kteří utíkali společně s Fridrichem byl i někdo z Kryštofových příbuzných. Pohled na prchajícího panovníka jistě vyvolal u protestantských obyvatel Prahy šok a zděšení. Naopak nemnozí pražští katolíci, mezi nimi i sklenář Adam, prožívali pocit zadostiučinění. Představ si, že jsi členem králova doprovodu a utíkáš společně s ním. Jdi Celetnou ulicí. Král má obavy o svou svobodu,

právě zřejmě přišel o trůn. Bojí se o své blízké - společně s ním prchá i jeho manželka se synkem, kterému ještě není ani rok.

K jaké bráně ve městském opevnění tě Celetná ulice přivede? Napiš její název.

Odpověď:

Druhé písmeno odpovědi zapiš do políčka č. 15, poslední písmeno do políčka č. 23 v tajence.

9/ Staroměstská radnice – vězení (Staroměstské náměstí)

Na počátku roku 1621 možná někteří měšťané věřili, že panovník povstalcům „milostivě“ odpustí. Jenže 20. února 1621 došla z Vídně do Prahy císařova listina, která obsahovala jména provinilců, kteří měli být souzeni v hrdelním procesu. Obvinění páni a rytíři se měli bez prodlení dostavit na Pražský hrad, měšťané na radnice. Adam se neměl čeho obávat, ale Kryštof měl jistě strach. Na domě kramáře Kříže vidíš mohutné renesanční okno, po jeho stranách jsou malá zamřížovaná okénka (tam bývalo vězení pro dlužníky).

Zaměř se na znak ve vrcholu okna. Napiš, jaký symbol panovníkovy moci přidržují lvi po stranách helmu.

Odpověď:

Druhé písmeno odpovědi zapiš do políčka č. 14.

10/ čp. 632 (Týnská 10)

Tento dům patřil Pavlu Kutnaurovi, členovi Jednoty bratrské, který se aktivně účastnil stavovského povstání na straně vzbouřenců. Po prohrané bitvě na Bílé hoře zřejmě opustil Čechy společně s Fridrichem Falckým. Na jaře 1621 byl v nepřítomnosti odsouzen k trestu smrti, na šibenici bylo přibito jeho jméno a byl mu zkonfiskován majetek - mimo jiné i dům, před nímž stojíš. Jak vidíš, na fasádě jsou stopy po zaniklém domovním znamení, ale název domu je naštěstí zachován v podobě nápisu na průčelí. Nápis je napsán v novogotickém písmu německy i česky.

Napiš, jak se dům jmenoval.

Odpověď:

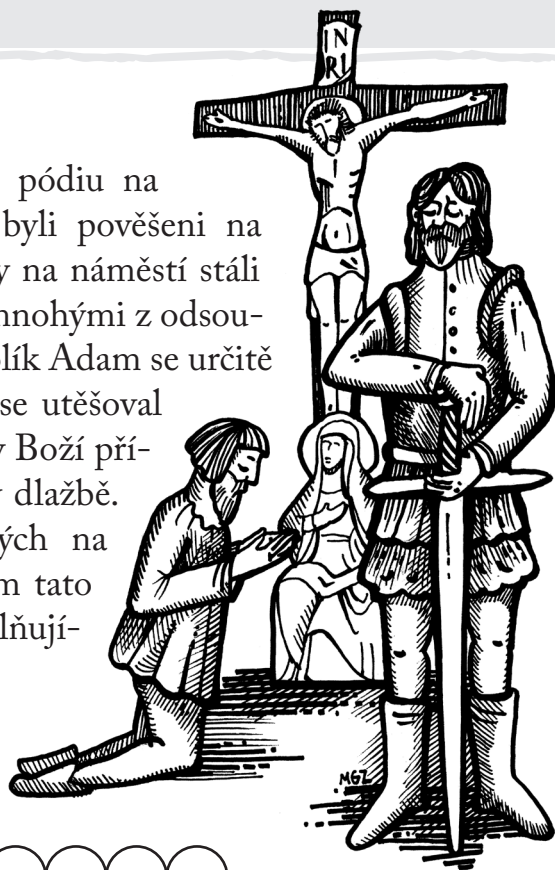
Čtvrté písmeno odpovědi zapiš do políčka č. 4, poslední písmeno do políčka č. 25 v tajence.

III. „TREST“

11/ Popraviště – I (Staroměstské náměstí)

Stojíš v místech, kde stálo popravčí lešení. Na pódiu na tomto lešení byli někteří odsouzení státi, jiní byli pověšeni na trámech vystrčených z oken radnice. Mezi diváky na náměstí stáli jistě i Adam a Kryštof. Oba se znali především s mnohými z odsouzených měšťanů, vždyť to byli jejich sousedé! Katolík Adam se určitě modlil za spásu jejich zbloudilých duší, Kryštof se utěšoval tím, že duše jeho sousedů se brzy budou radovat v Boží přítomnosti. Dnes tuto popravu připomínají kříže v dlažbě. Spočítej kříže. Pak si přečti jména odsouzených na pamětní desce na zdi radnice a spočítej je. Potom tato jména porovnej se seznamem, který najdeš v doplňujícím textu nebo na webu.

Napiš jméno člověka, jehož připomínka zde u radnice chybí.

Odpověď:

První písmeno z odpovědi zapiš do políčka č. 10, druhé písmeno do políčka č. 11 v tajence.

12/ Popraviště - II (Staroměstské náměstí)

Jestliže je zmiňována tzv. Staroměstská exekuce 21. 6. 1621, obvykle se mluví o popravě českých pánů, kteří příslušeli k protestantským stavům. Ale není to zcela přesné. Zvláště pro sklenáře Adama bylo nepochopitelné, že **mezi popravenými byl i jeden katolík!** **Vyhledej jeho jméno na pamětní desce, která je na zdi radnice a zapiš ho.** (Písmeno ,ch' zapiš do jednoho políčka.)

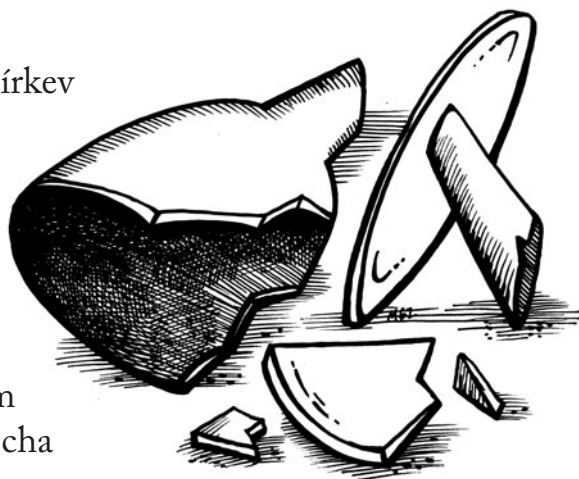
(Nápověda: jeho jméno může připomínat někoho, kdo se velice **diví**, že **zchudl** a **nic** nemá.)

Odpověď:

Třetí písmeno z odpovědi zapiš do políčka č. 24, desáté písmeno zapiš do políčka č. 20 v tajence.

13. Kostel Matky Boží před Týnem (Týnský chrám) (Staroměstské náměstí)

Adam zažíval jistě příjemný pocit, že katolická církev získává zpět své ztracené pozice a s ní se navrácí i vážnost měšťanům, kteří věrně vytrvali ve své katolické víře. Kryštof naopak přemýšlel o tom, zda není nejvyšší čas, aby opustil království a vydal se do exilu. V těchto myšlenkách se utvrdil jednoho lednového rána roku 1623, když uviděl na dlažbě před Týnským chrámem stržený kalich. Brzy ho měla nahradit zlacená socha na štítu kostela. Podívej se kostelní štít.

Čí postavy jsou uprostřed slunečních paprsků?

Odpověď:

Šesté písmeno z odpovědi zapiš do políčka č. 5, čtrnácté písmeno do políčka č. 8 v tajence.

14. čp. 628 a 627 (Týnská 5, Týnská 7)

Na obou domech jsou umístěny pamětní desky. Připomínají muže, jejichž životy převrátilo naruby prohrané stavovské povstání. Jeden z nich byl členem Jednoty bratrské, o druhém pouze víme, že se původně hlásil k některé z nekatolických konfesí. K jednomu z nich měl před rokem 1621 blízko mydlář Kryštof, k druhému si možná po roce 1638 našel cestu sklenář Adam.

Přečti si texty na pamětních deskách a napiš celé jméno muže, který byl popraven.

Odpověď:

Desáté písmeno z odpovědi zapiš do políčka č. 7 a č. 17, sedmnácté písmeno do políčka č. 1 v tajence.

DVA ÚKOLY NAVÍC SPOJENÉ S PROCHÁZKOU

15. Nemocnice Na Františku (ulice U Milosrdných)

Po porážce stavovského povstání byly kostely i kláštery odebrány všem nekatolickým konfesím a byly navraceny buď do užívání dřívějších majitelů, nebo je panovník daroval novým řádům, které po roce 1620 přicházely do Českého království. Do těchto míst přišel mužský řád, který působil v oblasti péče o nemocné a vybudoval zde klášter s nemocnicí. **Přečti si pamětní desku a napiš celé jméno řádu.**

Odpověď:

16) U Vejvodů (Jilská 353/4)

Na domě U Vejvodů je nad renesančním bosovaným portálem umístěn veliký do kamene tesaný erb. Císař tento erb udělil zdejšímu měšťanovi a primátorovi Starého Města Mikuláši Františku Turkovi z Rosenthalu. Pražané se totiž roku 1648 museli bránit nepřátelům a primátor projevil při obraně města odhodlání i statečnost. **Prohlédni si pečlivě erb.** Erb je polcený (půlený) a od středu dělený. **V dolní pravé polovině štítu** (heraldicky je to však levá strana!) **je znázorněn letící předmět. Vyber jednu z možností: ve štítu je:**

a) dělová koule b) kometa c) střelecký granát.

Odpověď:

Muzeum
města
Prahy

© lektorské oddělení MMP 2021

texty: Markéta Gausová Zörnerová a Iva Vachková

ilustrace: Markéta Gausová Zörnerová